

автор | **В.К. Савчук**,
доктор економічних наук, професор,
завкафедри обліку, аналізу та аудиту
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

Аналітичний моніторинг ринку

Постановка проблеми. Високу ефективність сучасної економіки забезпечує розвинутий цивілізований ринок як сфера товарного обміну за збалансованого співвідношення пропозиції та платоспроможного попиту. Підтримання збалансованості передбачає продуманий моніторинг, тобто організацію спостереження за ринком з використанням ряду показників: обсяг і швидкість продаж; основні покупці товару; місце і форма купівлі; частота купівлі різними групами споживачів; ринкові частки конкурентів за типом товару, що продається; ступінь насиченості ринку певним товаром; імідж товару, який продається і за яким ведеться спостереження тощо.

Метою моніторингу є виявлення відповідності параметрів об'єкта спостереження бажаним і прийняття управлінських рішень, які забезпечували б підтримання цих параметрів у заданих межах. Розробка управлінських рішень щодо ринку, включаючи біржовий, ґрунтується на інформації

моніторингу та результатах її аналізу. Якщо основою моніторингу є теорія відображення, то аналіз є одним з основних методів пізнання складних явищ, процесів, ситуацій шляхом реального чи умовного їх розчленування на системоутворюючі елементи, що є відправним для виявлення й оцінки різних чинників на кількісно-якісну зміну параметрів об'єкта спостереження. Зміст управлінських рішень конкретизується специфікою кожного етапу їх розробки, основними з яких є: виявлення і деталізація проблеми (включаючи оцінку інтересів зацікавлених сторін, тобто йдеться про персоніфікацію причин виникнення проблеми); розробка можливих варіантів рішення, з врахуванням реальних ресурсних обмежень; формування системи критеріїв для оцінки розроблених варіантів; оцінка варіантів рішень за сформованою системою критеріїв та вибір альтернативного; організація контролю за реалізацією прийнятих управлінських рішень. Практика

результативного управління підтверджує, що обґрунтованість рішень і дієвий контроль їх виконання можливі тільки з використанням аналітичної оцінки, тобто оцінки, здійснюваної з оперативним виявленням і врахуванням кількісно-якісного впливу різних чинників на формування результатів реалізації управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення спеціальної літератури [1, 2, 5, 8, 11] показує, що за сучасної організації моніторингу чітко прослідковуються два процеси, розділені в часі, а часто і в просторі, а саме спостереження, тобто збір інформації, і наступний процес — аналіз результатів моніторингу. Такий методологічний підхід значно знижує ефективність управлінських рішень, насамперед через незбіг у часі виникнення «фіксації» проблеми, ситуації та розробки заходів з її вирішення. Саме ліквідувати цю невідповідність покликане створення системи аналітичного моніторингу, яка передбачає виявлення під час спостереження фактичних і можливих змін параметрів об'єкта спостереження та прийняття превентивних управлінських рішень за слабкими сигналами, що максимально знижує ризики від їх реалізації і підвищує ефективність врахування в управлінні змін ринкової ситуації.

Метою статті є розробка системи аналітичного моніторингу, яка забезпечувала б збір, обробку і аналіз даних про ринкову ситуацію з одночасною кількісно-якісною оцінкою

і прогнозуванням впливу різних чинників на її зміну, що є передумовою прийняття обґрунтованих превентивних управлінських рішень з врахуванням фактичних чи передбачуваних змін на різних ринках, включаючи біржовий.

Виклад основних результатів дослідження з елементами новизни.

Створюючи систему аналітичного моніторингу, слід врахувати, що система, як відокремлена цілісність, може перебувати у статичній та динамічній. Статику, по суті, оцінюють за структурою об'єкта моніторингу (складом і співвідношенням структуротвірних елементів). Динаміка є значно складнішим станом системи, пов'язаним із функціональними, а часто і структурними змінами, які супроводжуються появою різних ситуацій, ініційованих різними чинниками: ендогенними і екзогенними; мотивацією; характером ставлення до знарядь і предметів праці; рівнем забезпеченості й використання ресурсів; організацією виробництва і збуту продукції; сприйнятливостю до інноваційних змін; культурно-професійним рівнем і соціально-психологічною ментальністю працівників/покупців; виконавською дисципліною; бюрократизацією процесів торгівлі; гарантуванням виконання зобов'язань; страхуванням ризиків тощо. Несвоєчасне вирішення ситуацій, як правило, призводить до погіршення якості продукції/товару, зростання собівартості, зниження конкурентоспроможності продукції/товару і в кінцевому підсумку знижує результативність торгових операцій, призводить до банкрутства.

Зауважимо, що соціально-економічний розвиток суб'єктів господарювання — це розмаїття взаємодії різних чинників. Наприклад, для сільськогосподарських товаровиробників можна виділити чотири блоки різновекторних чинників, що формують управлінські ситуації: мотиваційний блок відображає потреби людини — фізичні, безпеки,

в контактах, у визнанні, в саморегуляції, духовності; блок зовнішнього середовища — соціальні, економічні, політичні, правові, природні чинники; фактори внутрішньогосподарського потенціалу — земля, праця, капітал (основний, оборотний, інтелектуальний, біологічний, фінансовий, енергетичний тощо); продукуючий блок — маркетинг, технологія, техніка, організація, виробництво, збут, стимулювання.

Кожний чинник характеризується певними якісними і кількісними параметрами, причому вони неоднакові для різних підсистем і рівнів управління, мають свої особливості у різних організаційно-правових формах господарювання, різних фазах стратегічного розвитку підприємства, різних стадіях кругообігу продуктивних сил тощо, залежить від причин виникнення ситуацій, які називають збурювальними чинниками. Для вирішення ситуацій дуже важливо визначитися з їх характером, за яким вони бувають стандартні або функціональні, нестандартні або ситуаційні; критичні, передбачувані, несподівані; прості та проблемні, добре структуровані, або кількісно сформовані проблеми, в яких суттєві залежності виявлені дуже чітко; неструктуровані, або якісно виражені проблеми, в яких описано важливіші ресурси, ознаки і характеристики, а кількісні залежності між якими повністю невідомі; слабоструктуровані, яким притаманні як якісні елементи, так і маловідомі, невизначені сторони, що в багатьох випадках є домінуючими.

За специфікою аналітичних процедур, використовуваних для оцінки ситуацій, розрізняють організаційні, економічні, технологічні, технічні, біологічні, енергетичні, екологічні, соціальні, правові, психологічні та інші ситуації.

Класифікація ситуацій допомагає систематизувати наше уявлення про них, чим прискорює їх пізнання і прийняття обґрунтованих управлінських рішень з вирішення виявлених ситуацій.

Щодо ситуацій на ринку, то вони найчастіше пов'язані зі зміною ринкової кон'юнктури і ринкових умов, зумовлених впливом макрочинників: загальноекономічної кон'юнктури країни; структурними змінами в економіці; змінами потреб споживачів; змінами політики цін і показників її кредитної та валютно-фінансової сфер; співвідношенням експорту-імпорту товарів аналізованого виду; появою нових товарних ринків, а також мікрочинників: обсяг виробництва, інтенсивність попиту і пропозиції певних груп товарів, їх конкурентоспроможність, динаміка цін і валютних курсів тощо.

Однак, незалежно від характеру ситуацій, їх кількості та розмаїття, для прийняття рішень необхідна інформація. Традиційно вважається, що основою інформаційної бази є дані бухгалтерського обліку (фінансового і управлінського) та показники фінансової і статистичної звітності. Проте за сучасної організації обліку не вся необхідна інформація є його об'єктом. Частину інформації беруть з позаоблікових джерел: матеріали попередніх аналізів, перевірок, внутрішнього контролю і аудиту, ревізій, пояснювальні записки співробітників підприємств, норми і нормативи, плани, ліміти, зовнішня інформація — законодавство, постанови уряду, розпорядження відомств тощо. Слід зауважити, що в нинішніх умовах нормативно-законодавча база досить динамічна, постійно актуалізується, що ускладнює роботу аналітика, який повинен не тільки враховувати сучасний стан ситуації, а й моделювати її розвиток з врахуванням майбутніх можливих змін.

У нашому випадку моніторингу ринку особливу увагу треба звертати на інформацію про ринкову кон'юнктуру. Інформація дає змогу оцінювати ситуацію на ринку конкретного виду товарів; розраховувати основні показники ринку — обсяг, пропозиції, місткість, загальні дані про виробництво, імпорту і експорт цього виду товару; визначати основних гравців на ринку, оцінювати

тенденції розвитку ринку аналізованого виду товарів; проводити конкурентний аналіз, а саме: розраховувати основні показники діяльності конкурентів, оцінювати способи, використовувані ними для просування товару, визначитися з можливою перспективою їх розвитку; оцінювати майбутніх покупців аналізованого виду товарів. Джерелами такої інформації, крім внутрішньогосподарських даних товаровиробників, є матеріали періодичної преси, яка публікує звіти великих компаній, дані про випуск окремих видів продукції, обсяги і напрями капітальних вкладень, експортно-імпорتنі угоди, корпоративну політику і кадрові перестановки. Крім того, потужні гравці ринку публікують дуже важливі дані про свою діяльність — річні фінансові звіти, різні проспекти про поточну діяльність і перспективи розвитку, каталоги випуску продукції тощо.

Наявність такої інформації є передумовою аналітичної оцінки ситуації та прийняття рішень з її вирішення, тобто йдеться про реалізацію аналітичної функції менеджменту, ефективність якої залежить від дотримання її стадій: розпізнавання, діагностика, прогнозування [9]. Розпізнавання ситуації забезпечує попередню оцінку характеру змін і формування висновків про доцільність та можливість змін окремих параметрів аналізованого об'єкта (явища, процесу) і визначення меж цих змін та необхідність поглибленого вивчення, яке здійснюють на стадії діагнозу. Діагностика, сконцентрувавши увагу на першопричинах змін, прогнозує багатоваріантні схеми вирішення ситуації та сценарії можливих кількісно-якісних змін аналізованого об'єкта, тобто йдеться про стадію прогнозування, на результатах якого і ґрунтуються нові управлінські рішення.

Ефективність аналітичної оцінки залежить і від того, на якому етапі розпізнали ситуацію, такими етапами є тріада: «слабкий сигнал–симптом–проблема». Традиційний підхід аналітичного осмислення ситуації в

кращих випадках починається з виявлення симптомів проблем, а в більшості — має справу з оцінкою проблеми, яка вже виникла. Це призводить до запізнилої реакції на проблему, чим знижується ефективність управлінського рішення. Тому систему розпізнавання доцільно побудувати таким чином, щоб можна було виявити ситуацію в стані її зародження. Така система розпізнавання базується на основі виявлення слабких сигналів.

Наука не запропонувала надійної методики розпізнавання проблеми на етапі слабого сигналу, а методологія аналізу є такою, що розпізнавання в більшості випадків ґрунтується на застосуванні емпіричних способів з використанням фіксованої інформації, зокрема оцінки відхилення абсолютних і відносних величин, тенденцій зміни аналізованих показників тощо. З'ясуванню етапів розпізнавання ситуацій деякою мірою може слугувати таке припущення, що слабким сигналом можна вважати стале відхилення фактичного рівня показника від нормативного (запланованого, бажаного, прогнозованого) в межах до 10%, якщо відхилення становить 10–30% — йдеться вже про симптом, а понад 30% — проблему. Проте в нинішніх умовах динамічних і часто непередбачуваних змін такий підхід не завжди дає змогу своєчасно розпізнати ситуацію, особливо за слабкими сигналами. Виходом з цього становища є підбір таких методичних способів і прийомів, які дозволяли б своєчасно виявляти і з'ясовувати ситуацію, що забезпечило б оперативне реагування на неї суб'єкта управління. З арсеналу аналітичних способів такими є абстрактно-логічні, експертні, економіко-статистичні (стохастичні) тощо [3, 5, 6, 8, 9].

Абстрактно-логічні способи ґрунтуються на абстрагуванні та передбачають виділення ситуації, відображення її мовою образів, асоціативного пошуку, за якого використовують аналогію і гомологію. Ефективність таких прийомів посилюється за умови активного діалогу «аналітик — ЕОМ», який ґрунтується

на використанні ідей апарату теорії переваг, суб'єктивної імовірності, нечітких множин, теорії образів, теорії ідентифікації тощо.

Стадія діагнозу найважливіша в системі осмислення причин, рушійних сил, умов і обставин виникнення ситуацій. Основними способами для виконуваних досліджень на цій стадії є системний аналіз, економічні способи, елімінування тощо.

Прийоми системного аналізу доповнюють системно-динамічні, що застосовують при аналізі складних ієрархічних систем, якою є ринок. Вони допомагають з'ясувати як горизонтальні, так і вертикальні взаємозв'язки між елементами системи, прямі й зворотні зв'язки між аналізованими рівнями.

Недостатньо розроблена і прогнозна стадія аналізу. У монографіях, підручниках, наукових статтях з економічного аналізу розробки на майбутнє (так звані невикористані резерви) розглядаються як відхилення від минулих періодів, нормативів, показників інших підприємств і практично не обґрунтовуються можливості їх використання аналізованими об'єктами, особливо в умовах значних динамічних змін, непередбачуваності змін зовнішнього середовища, що вимагає прийняття рішень з підвищеним рівнем ризику і невизначеності.

Для сучасного менеджменту дуже важливо, щоб передбачення були надійними, своєчасними і мали практичну спрямованість. Найчастіше для цього застосовують екстраполяцію, яка ґрунтується на економіко-статистичних способах, евристичних прийомах, теорії прийняття рішень тощо.

Під час застосування екстраполяції треба враховувати, що передпрогнозні параметри не повинні виходити за межі вхідної «якості» системи, а також особливості при модифікаціях її прийомів. Так, в аналоговій формі екстраполяції використовують моделі з «перших принципів», коли параметри моделі можуть мати певний зміст; у феноменологічній формі апроксимація здійснюється

поліномами або іншими адекватними функціями на основі даних, які є за попередні періоди часу.

Для екстраполяції можна застосовувати різні класи функцій: поліноми, експоненти, логістичні залежності, періодичні функції тощо. Вибір конкретного виду апроксимаційної функції залежить від характеру поведінки системи в передпрогнозованому періоді та вибору стратегії її розвитку в майбутньому (рівномірність, прискорення тощо). Залежно від конкретних умов вирішення ситуації застосовують різні види апроксимації і різні методологічні підходи. Так, у разі наявності кількох динамічних рядів доцільно проводити дисперсійний аналіз. У разі наявності значних масивів даних статистичного характеру — стохастичну апроксимацію, для виявлення впливу періодичних факторів — спектральний аналіз, а для виявлення «прихованих» параметрів — факторний аналіз. Використовуючи результати екстраполяції, треба мати на увазі, що вони можуть залежати від вдалого вибору аналітиком форми апроксимаційної функції, що пов'язане з повнотою оцінки характеру поведінки системи та її взаємодії із зовнішнім середовищем і похибкою апроксимації, яка зумовлюється повнотою і достовірністю вихідних даних. Останнє зауваження особливо суттєве для феноменологічної екстраполяції, оскільки, використовуючи дані за значний минулий проміжок часу, можна одержати викривлену залежність у зв'язку з тим, що не враховуються якісні «стрибки» в майбутньому. Збільшується ймовірність помилки апроксимації і при використанні невеликих за тривалістю часу масивів даних. Щодо прогнозування розвитку ринку, то екстраполяція частіше може використовуватися для опису змін його основних параметрів і для характеристики в цілому.

Різновидом цієї групи прийомів є так звана екстраполяція обгинаючою кривою, яка дещо враховує якісні зміни розвитку процесів, явищ, систем. У сучасному викладі вона ґрунтується

на використанні теорії сплайн-апроксимації. Перспективною є можливість застосування результатів, одержаних у теорії катастроф, що дає змогу моделювати стрибки в розвитку аналізованої системи. У такому разі галузь застосування екстраполяційних прийомів може бути розширена і охоплювати кілька періодів якісної зміни стану системи. Умова застосування теорії катастроф — можливість формалізованого опису об'єкта і наявність значного обсягу даних про його поведінку в ретроспективі. До цих прийомів приєднуються ідеї побудови моделей складних систем, що ґрунтуються на загальній теорії кооперативних явищ — синергетиці, яка відкриває нові можливості моделювання розвитку систем на основі якісного аналізу.

Досить широкого використання під час оцінки ситуацій набувають евристичні прийоми, які ґрунтуються на моделюванні процесу мислення людини (моделі гнучкого управління) і використання евристик (якісно-ситуаційних способів розв'язання задач). Евристики — це ітераційні процедури, які шляхом послідовних кроків забезпечують вирішення завдання. Особливо ефективними є евристичні прийоми для вирішення слабкоструктурованих задач, які не можуть бути формалізовані кількісними параметрами. Їх застосування передбачає глибокий аналіз ситуацій; виявлення обмежень, від яких залежить результат; визначення особливостей і слабких сторін, які

вимагають використання додаткових засобів і шляхів їх посилення; моделювання ситуацій і можливих наслідків при використанні кількох правил встановлення пріоритетів для одержання найкращого рішення. У задачах з обґрунтування розвитку, евристичні прийоми допомагають сформулювати концепції та ув'язати їх з можливими засобами реалізації, особливо в умовах ускладнення управління соціально-економічними процесами, зумовленого ентропією, що спостерігається під час трансформування економіки країни в ринкову, виходу на міжнародні ринки посиленням глобалізаційних процесів тощо. Обґрунтуванню управлінських рішень з вирішення ситуацій допомагає теорія прийняття рішень, яка деякою мірою акумулює переваги системного аналізу екстраполяції, евристичних прийомів тощо. Вона ґрунтується на використанні різних моделей як одноцільових, так і багатоцільових. До одноцільових (однокритеріальних) належать моделі типу затрати — випуск, функціонально-вартісний аналіз, а до багатоцільових — багатомірні функції (адитивні і мультиплікативні), багатомірне шкалювання, кластерний аналіз та ін.

Застосування моделі «затрати — випуск» пов'язане з розрахунком одного економічного критерію, який виражається різницею чи відношенням між виробництвом продукції (прибутком чи іншими результативними показниками) та витратами, тобто входом і виходом системи. Однак

спірним у цій моделі є питання вибору норми дисконтування і оцінки вторинного виходу (результату). У разі використання моделі «затрати — випуск» порівняння проводиться між ступенем досягнення цілей і витратами. Послідовність дій може бути такою: встановлюється ціль системи і визначається основний показник, який характеризує її кількість; оцінюються можливості одержання рівних виходів при різних комбінаціях входів; аналізуються різні комбінації входів при заданій величині витрат; будується крива «затрати — випуск», яка показує, якими повинні бути витрати, що забезпечують заданий рівень виходу.

При застосуванні функціонально-вартісного аналізу за критерій приймається собівартість аналізованого виду продукції (роботи, послуги). Розглянуті підходи є спрощеними, оскільки в реальності ефективність складних систем — це багатопараметрична функція, і для їх відображення застосовують багатомірні моделі. З таких моделей найчастіше використовують адитивні й мультиплікативні багатомірні функції корисності. Узагальнена форма адитивної функції корисності має вигляд:

$$U_i^a = \sum_{j=1}^N P_j f_j(x_j), \quad (1)$$

де U_i^a — функція корисності j -го варіанта; P_j — вага i -го чинника; $f_j(x_j)$ — оцінка корисності j -го варіанта по i -му чиннику.

Узагальнена форма мультиплікативної функції корисності:

$$U_i^m = \prod_{j=1}^N P_j f_j(x_j), \quad (2)$$

Оцінки, як правило, одержують експертним шляхом, але можуть задаватися й аналітично, а саме застосуванням придатної апроксимаційної функції.

Зауважимо, що адитивна функція слабо реагує на зміни властивостей з малими оцінками корисності; мультиплікативна, навпаки, залежить від зміни властивостей з малими значеннями оцінок корисності. Вибір тієї чи іншої форми надання функції корисності досить суб'єктивний. У цілому проблема побудови багатомірної функції корисності подібна до проблеми узагальнення суджень експертів при одержанні експертної оцінки.

Подібні проблеми виникають і під час застосування функціонально-вартісного аналізу, оскільки водночас слід дати оцінку корисності різним функціям, що об'єктивно зробити досить складно (практично неможливо). Тому застосування функціонально-вартісного аналізу часто приймає характер багатомірної функції корисності, й кінцеві оцінки також мають суб'єктивний характер.

Оцінити і вибрати з багатомірних варіантів прийнятний дозволяє багатомірне шкалювання, застосування якого до складних систем пов'язане з використанням апарату теорії нечітких множин, побудовою відношень нечіткого надання переваг і нечітких множин Парето.

Методи прийняття рішень розвивалися шляхом створення ефективних людино-машинних процедур прийняття рішень, що дає змогу проводити оцінку варіантів за багатьма критеріями.

Отже, передбачення зміни величини параметрів аналізованої системи чи її розвитку в цілому здійснюється на основі виявлення і розпізнавання ситуації, ретроспективної оцінки стану аналізованого об'єкта і досягнутого рівня; виявлення основних тенденцій розвитку об'єкта і взаємодіючих систем; формування концепцій прогнозу, визначення найреальніших параметрів розвитку; формування структури прогнозу, оцінки його рівня і значимості.

Так, проведення аналізу, який передбачає реалізацію стадій розпізнавання, діагнозу і прогнозу, забезпечує виявлення і об'єктивну оцінку впливу окремих чинників на зміну результативної ознаки, адекватність управлінських заходів з розв'язання проблем (ситуацій). Водночас треба враховувати, що оцінку впливу окремого чинника на формування певної ситуації можна зробити при фіксованому значенні інших; різні поєднання чинників, як правило, дають різні результати, а в соціально-економічних системах часто поєднання навіть однакових чинників може призвести до різного результату; зміна окремого чинника не завжди призводить до аналогічної (передбачуваної) зміни результату; зміна величини чинника понад допустиму межу призводить до виникнення небажаних ситуацій у життєдіяльності соціально-економічних систем, якою є ринок.

З вищезазначеного випливає один із багатьох підходів до створення системи аналітичного моніторингу. За традиційного підходу до моніторингу наголошується на послідовності виконання таких основних його процедур:

- визначення цілей і об'єкта спостереження;
- обстеження виділеного об'єкта спостереження;
- складання інформаційної моделі для об'єкта спостереження;

- вимірювання параметрів об'єкта спостереження;
- оцінка стану об'єкта спостереження та ідентифікації його інформаційної моделі;
- прогнозування зміни параметрів об'єкта спостереження;
- надання інформації у зручній для користувача формі та доведення її до споживача.

За результатами моніторингу:

- дають кількісну оцінку зміни параметрів об'єкта спостереження;
- виявляють причини зміни цих параметрів і оцінюють наслідки таких змін;
- обґрунтовують заходи з виправлення негативних ситуацій для зменшення можливого збитку або актуалізують можливості для закріплення підприємства на ринку певного товару.

Система аналітичного моніторингу, не заперечуючи дотримання усталеної послідовності процедур, передбачає більш оперативне, а саме за слабкими сигналами виявлення ситуацій, які змінюють параметри об'єкта спостереження. Полегшує таку оцінку і вибір прийомів, які, в умовах обмеженості

інформації, дають змогу одержати більш-менш реальну оцінку ситуацій та підвищити якість моделювання аналізованих об'єктів, процесів, явищ, результатів, коли можна заздалегідь визначитися з можливими змінами та наслідками таких змін.

Спробу побудови такої моделі можна віднайти у статті Т. Петровської [7], де з використанням загальновідомого балансового методу змодельовано ринок продукції вівчарства.

Отже, система аналітичного моніторингу зорієнтована на створення передумов підвищення оперативності вжиття заходів щодо вирішення ситуацій. Саме врахування слабких сигналів підвищує обізнаність аналітиків про ринкову ситуацію і створює умови для превентивних заходів та розробки адаптивних рішень. Це дає змогу виграти час і зробити запас міцності порівняно з конкурентами.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Світова економічна криза вкотре засвідчує про несвоєчасність упереджувальних заходів щодо її

недопущення чи зниження негативних наслідків. Це підтверджує, що аналітики і менеджери не володіють інформацією про реальні процеси в економіці, а отже, їхні висновки і дії були запізнілими і низькорезультативними. Тільки обізнаність із можливими змінами є передумовою для своєчасного прийняття необхідних управлінських рішень, що підвищує розуміння ринкових трансформацій і адаптивність суб'єктів господарювання до динамічних змін ринкового середовища. Саме цьому і повинна слугувати система аналітичного моніторингу, яку можна розглядати як цілісний функціонально- і структурно-збалансований процес, що ґрунтується на синтезі знань та практичних навичок аналітиків і менеджерів й, використовуючи слабкі сигнали, допомагає оперативно виявляти і оцінювати фактичні та можливі зміни параметрів об'єкта спостереження і приймати превентивні управлінські рішення, що максимально знижує ризиковість від їх реалізації та підвищує ефективність врахування в управлінні змін ринкової ситуації.

Список літератури:

1. Аналіз і прогноз кон'юнктури світових ринків продукції рослинництва/ за ред. О.М. Шпичака. – К. : ННЦ ІАЕ, 2012. – 513 с.
2. Аналіз і прогноз кон'юнктури світових ринків продукції тваринництва/ за ред. О.М. Шпичака. – К. : ННЦ ІАЕ, 2012. – 250 с.
3. Грабовецький Б.Є. Економічне прогнозування і планування. – К. : ЦНЛ, 2003. – 188 с.
4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків. – К. : ЦУЛ, 2012. – 472 с.
5. Олійник О.В. Розвиток економічного аналізу в умовах інституційних змін. – Житомир : ЖДТУ, 2008. – 653 с.
6. Опра А.Т. Статистика. – К. : ЦУЛ, 2012. – 448 с.
7. Петровська Т.М. Балансові моделі ринку продукції вівчарства // Облік і фінанси АПК. – 2009. – № 2. – С. 24–31.
8. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства. – К. : Знання, 2007. – 668 с.
9. Савчук В.К. Аналіз господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. – К. : Урожай, 1995. – 328 с.
10. Ситник В.Ф., Краснюк М.Т. Інтелектуальний аналіз даних (дейтамайнінг). – К. : КНЕУ, 2007. – 376 с.
11. Формування витрат виробництва сільськогосподарської продукції та їх моніторинг в передових країнах світу/ за ред. О.М. Шпичака. – К. : ННЦ ІАЕ, 2012. – 204 с.

Савчук В.К. Аналітичний моніторинг ринку

Подано методичні підходи до створення системи аналітичного моніторингу, яка, синтезуючи результати спостереження з їх аналітичною оцінкою, є передумовою вибору стратегії розвитку ринку.

Ключові слова: ринок, моніторинг, аналітична оцінка, стратегія, управлінське рішення, слабкий сигнал, превентивні заходи.

Савчук В.К. Аналитический мониторинг рынка

Поданы методические подходы к созданию системы аналитического мониторинга, которая, синтезируя результаты наблюдения с их аналитической оценкой, является предисловием выбора стратегии развития рынка.

Ключевые слова: рынок, мониторинг, аналитическая оценка, стратегия, управленческое решение, слабый сигнал, превентивные мероприятия.

Savchuk V.K. Analytical monitoring of market

Annotation. The methodical going is given near creation of the system of analytical monitoring, which synthesizes the results of supervision with their analytical estimation, it's preface of strategy's choice of market development.

Key words: market, monitoring, analytical estimation, administrative decision, weak signal, preventive measures.